

I. N. S. S. T.

DISSERTATIO GRADUALIS,

**STUDIUM
OECONOMIÆ ET HI-
STORIÆ NATURALIS
INFORMATORI
NECESSARIUM, EXHIBENS,**

QUAM,

*Consentiente Ampliss. Facult. Philos. in Regia ad Au-
ram Academia,*

PRÆSIDE

D. PETRO KALM,

Oeconom. PROF. Reg. & Ord. Reg. Acad. Scient. Svec.
ac Societ. Litt. Upfal. MEMBRO. Facult. h. t. DEC.

Publicæ bonorum censuræ subjicit,

STIPENDIARIUS REGIUS

DAVID HENRICI DEUTSCH,

TAVASTENSIS.

In AUD. MAJ. Die XX. Julii Anni MDCCCLVII.

H. A. M. C.

ABOÆ, impressit Direct. & Typogr. Reg. Mag. Duc. Finland.
JACOB MERCKELL.

Lynne Pond Bergman

Admodum Reverendo atque Præclarissimo Domino,

**D_{N.} JOHANNI
DEUTSCH,**

Ecclesiæ Hitolensis PASTORI vigilantissimo & adjacentis
Districtus PRÆPOSITO adcuratissimo nec non Consi-
storiï Wiburgensis ADSESSORI æquissimo,
PATRUO propensissimo.

Amplissimo atque Consultissimo Domino,

**D_{N.} EMANUELI
DEUTSCH,**

Ad Reg. Revisionem Justitiae REGISTRATORI adcuratissimo
PATRUO quavis Pietate venerando.

Plurimum Reverendo atque Præclarissime Domino

M_{AG.} GUST. WELIN,
PASTORI in Kikala pervigili, AFFINI Charissimo.

Propinquitas Sanguinis, maxima benignitas atque
tronii & Fautores optimi, ardenterissimas reverentia
intra pectoris limites amplius non contineri, sed erum-
Vobis jam qua par est reverentia & observantia de-
nem depingunt, sed penuria sublimioris magis orna-
Deo T. O. M. Vobis quævis fausta & felicia

NOMINUM

humillimus & ob-
DAVID H.

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo Domino
M^{AG.}. J A C O B O
M A L M S T E N,

S. Th. ADJUNCTO nec non Ecclesiæ in Kimito, Hjttis
& Dragsfierd PASTORI meritissimo; ut antea studio-
rum meorum Moderatori optimo, ita jam FAUTORI
multis nominibus colendo.

VIRO Praeclarissimo, Domino

M^{AG.}. A B R A H A M O
F R O S T E R O,

NOTARIO Consistorii Ecclesiastici Aboensis peritissimo,
FAUTORI certissimo.

Plurimum Reverendo atque Clarissimo Domino

P E T R O U R S I N O,

Räisäläensium Careliae PASTORI pervigili, AFFINI optimo.

innumera mibi præstata favoris documenta, Vobis, Pa-
& gratitudinis in mente mea accendunt flamas, que
pere coguntur. Hæ lineolæ, opus bocce Academicum
dicantes, debili quidem colore gratissimi animi imagi-
tas proferre, ruditis minerva prohibet. Interim a
adprecor, ad Urnam usque permanensurus
VESTRORUM

servantissimus cultor
DEUTSCH.

Dem Ehrenwürdigen und Wohlgelehrten Herrn,
Herr ERIC SEVONIUS,

Wohlmeritirten Sacellano in Kisko,
Meinem Hochgeehrten Mühmes Manne.

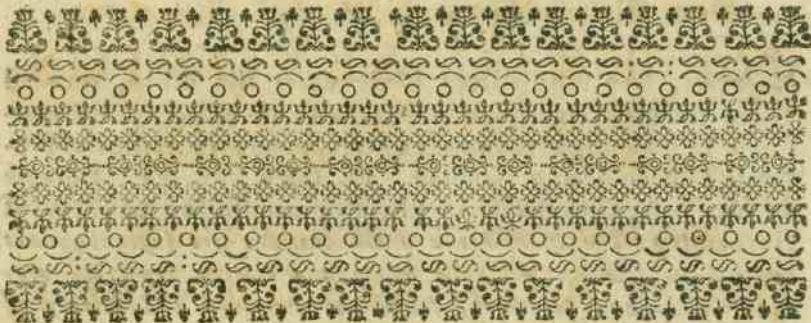
Dem Edlen und Mannhaftigen Feldwabbeln,
Herr CARL BERGENFELT,
Meinem Gütigsten Mühmes Manne.

Dem Ehrenwesten und Kunstsahrnen Töpfer,
Herr CARL DEUTSCH,
Meinem liebsten Vetter.

Semand kan leugnen, daß eine auf der Natural Historie gegründere Haushaltungs-Kunst, die beste ist; Wie und wenn aber diese und jene ihren Anfang am ersten kriegen soll, nemlich von der Jugend an, durch einem Informator, das habe ich mich gewaget, in gegenwärtiger Academischer Probe zu erweisen. Dieselbe könnte ich Ihnen, Meine liebste Vettern, zu dediciren nicht unterlassen, in der zuversicht, das Sie es mit gewöhnlicher Gunst anschauen wollen. Verharre

Meine Liebste Vettern/
Ihr

demuthiger dient
D. H. DEUTSCH,



§. I.



Economia eique conjunctissima Historia Naturalis, quanta possent dignitate & splendore inter ceteras scientias seculares, nemo non videt, nisi qui aperitis oculis cactus esse velit. Si enim consideraverimus fines creationis gloriam nempe DEi & felicitatem generis humani, patebit illam in perfectioribus Ejus contemplari atque manifestari, quarum vestigia tota suppeditat natura, quæque ab Historico Naturali optime conspiciuntur. Hæc autem, habita ratione animæ, etiam corpus respicir, atque hoc Oeconomicus radio Historiæ Naturalis collustratus pro objecto habet. Si necessitatem, utilitatem & jucunditatem respiciamus, in his non minus ac in reliquis scientiis eas reperimus: Unde enim, quæso, cibus, potus, vestimenta, domus, quibus carere non possumus? Nonne Oeconomia, prælucente Historia

Naturali, hæc suppeditat? Unde varia illa utilia, quæ ad viram commode transigendam faciunt, & oblectamenta gaudium infundentia? Nonne ex Oeconomia & Historia Naturali? benedicente Numine. Ps. LXV: 10. &c. Egregie de hoc J. WORLIDGE in præfat. præmissa suo Mystery of Husbandry: *The Pleasures and Oblectations are superabundant and infinite, which we daily enjoy and receive from the verdant Fields and Meadows, from the Sweetness and Beauty of the Flowers, the springing Woods, the delicate Fruits, and the variety of domestick and pleasant Animals, educated even to the very Hand, and from the various and harmonious Notes of the Nymphs of the Woods.* Sic etiam CICERO de Senectute Cap. XV. “*Me quidem non fructus modo, sed etiam ipsius terra vis ac natura detectat.*” *Nec conditiones modo detectant, sed etiam insitiores, quibus nihil inventis agricultura solertius.* Si quoad antiquitatem & dignitatem scientia quædam laudanda, quidni Oeconomia & Historia Naturalis, quæ ab incunabulis mundi originem repetunt & continuata nec interrupta serie, per varia fata, ad nos pervenerunt. Historia Naturalis Adamo fuit insita ut patet Gen. II. 19. Deus ipse primum plantaverat hortum, eumque Adamo colendum & custodiendum tradidit ib. v. 8. Cain agris & architectura & Abel ovium custodia delectatus. Tubalcain artes manuarias metallurgiam supponentes exercebat. Post diluvium autem incremente hominum multitudine crevisse quoque Oeconomiam & Historiam Naturalem, non est quod dubitemus. Testantur id variae Oeconomiae partes, quarum in sacris paginis fit mentio, præter Auctores profanos. Quanta in dignitate res rustica apud antiquos erat, videri potest apud scriptores tam antiquioris quam recentioris ævi. Inprimis merentur legi, quæ Auctores illi classici Anglorum J. Worlidge lib. cit. & Joh. EVELYN in Præfatione quam præmisit

Silvæ suæ, tradunt. Hic enim enumeratis variis Regibus, Principibus, Philosophis & Senatoribus, aliisque, dicit: "they disdained not to cultivate these Rusticities even with their own Hand, and to esteem it no small Accession to dignify their Titles and adorn their Purple with these rural Characters of their affections to planting, etc. Immo, quod maxime nos convin-
cat dignitatis Oeconomiae etiam apud Gentiles, est *fætio Deorum Dearumque*, cui adhærebant pagani. Sic Jupiter & Terra quidquid benedictionis esset, procurarent. Ceres, Flora & Venus hortis & agris, Diana venationibus, Mer-
curius, Neptunus & Æolus Mercaturæ, Vulcanus fabris, &
alii aliis præfuerunt partibus. De quo conferantur VARRO
de re rustica Lib. I. cap. I. & J. Worlidge Lib. cit. Sed
de hoc satis. Utilitatem enim atque necessitatem Oecon. &
Hist. Nat. utpote unicuique notissimam, demonstrare, idem
esset ac soli lumen inferre velle. Ulterius tamen inquiren-
tes de utilitate Oeconomiaæ Historiaæ Naturali superstructæ
demittimus ad auctores, qui de hac scripserunt; quos re-
censere prolixum & a re alienum foret. Videantur interea,
quæ famigeratiss. & de patria immortaliter meritus Eques
Auratus & Archiater Doct. C. LINNÆUS in Actis Acad.
Scient. pro Anno 1740. Mens. Oct. Nov. Dec. tradidit.

§. II.

EVITIS sic necessitate, utilitate & jucunditate Oecono-
miaæ & Historiaæ Naturalis, prælucentibus tot exem-
pli antiquitatem & dignitatem ejus demonstrantibus,
operae pretium imo officium erit unicuique, iisdem operam
navare. Sed in hoc utique Scientiarum genere maximam
vim obtinet regula: *A teneris adsuccere murum, imo neces-
sarium est.* Ita enim est cum homine ac cum vegetabili;
prout in tenerrima ætate flebitur, ita crescere incipit. Si
cur-

curva sit directio ejus, plures emitit ramos quam par est,
 flores sese multiplicent nihil efficaces, nec nisi damaum
 accedit & plantæ & fructificationi, quod deinceps
 ægre invalescente robore, corrigi queat. Sic homo varius
 in tenera astate, prout phænomena sese sensibus obvia si-
 stunt, sibi format conceptus. Cum autem facultas judi-
 candi sit exigua, ita ut quæ rei revera insunt, quæque
 illic non pertinent, discernere nequeat: non mirandum, si
 sibi relictus falsa pro veris apprehendat, judiciisque per
 præcipitantiam latis misere fallatur, pelliciaturque aut cor-
 tice retento nucleus perdere, aut hunc cum illa abjecere.
 Quæ præjudicia, postquam adyta animæ penetrarunt, apud
 Melancholicos & Cholericos præsertim, ægre divelli possunt.
 Si itaque finis informationis obtineatur, eodem tempore a-
 nimis instillari veritates necesse est ac error radices emis-
 sit: jam vero error in præjudiciis pueritiae, ut angelis in herba
 later; a teneris itaque suffocari debet. Annotari merentur ver-
 ba Camer. Sam. SCHULTZE in orat. pro Reg. Scient. Acad.
 habita: Om ungdomens uppsivande i Landbruk pag. 6. 7. Så
 lange en menniska icke wet at hon gjör orätt, så långt kan
 ej hennes tancka falla på ändring och förbättring. "Hon
 utratta föga hos dem, hvilka med modersmildiken hafva
 insupit willfarelse:" Kundskapen måste alt deraföre implantas
 på samma sätt, som okunnoheten och willfarelsen insmygt sig,
 nempe a teneris. Ita quoque Prof. And. MAYER in Orat.
 sua ibm. Om Konst och Handverks Scholors inrättande,
 p. 4. 5. "Jag må ej nämna om de stadeliga sbrut fatta-
 de meningar, som i synnerhet visa sig i konstens och Hand-
 værkars ringa skattande och förachtande, och hvilka i de man-
 liga anstalterne vid Scholarne taga sin första uppenbrelse och
 sedan öfverflödigt nöras. Finna wi icke i alla ständ de be-
 dröfvelgaste fructer af detta upfostrings sätt? hör vi icke
 dageligen fallas de predigaste och sâkannaste vindönen, Mar-
 de

det talas om Manufacturer, om handel, om konster och Handels
 werck, om landthushållningens förbättring och goda ordnuings-
 gars införande? Och huru litet intryck kunnia senväl de förs-
 mifigaste föreställningar och råd gibra hos sådana med föruts-
 fattade meningar ypfylte hufvuden. Et hac de præjudiciis
 suffocandis. Accedit quoque alia ratio, quæ a teneris Oe-
 conomiæ ordiri svadet. Quo sèpius rem mihi præsentem
 sisto, eo clarior ejus mihi evadit idea. Per crebram repeti-
 tionem actionis consuetudo nascitur. Qui itaque a teneris
 in iis versatur, quæ ad Oeconomica pertinent, & tempus &
 operam lucratur: tempus quidem: illud in aliis recreandi
 generibus profundendum ad utiliora adhibens, neque tamen
 tempora aliis studiis vacantia perdit. Operam autem: cum
 facile sit conclusiones facere præmissis claris datis, quæ cre-
 bra repetitione in succum & sanguinem quasi coaluerunt.
 Accedit quod puerilis ætas memoria & imaginatione vivi-
 dissima, prima Oeconomia & Historia Nat. principia sum-
 ma cum voluptate capiat; variorumque generum collectio-
 nes, animalium, herbarum & mineralium pro pretiosissimis
 suis thesauris reputet & recondat (vi cupiditatis domi-
 ni, quam apud ætatem hanc observare licet) recreationem-
 que sibi optimam atque jucundissimam existimet, sylvas a-
 gros & prata percurrere & occulta naturæ admirari, dum-
 modo incitamentum pro qualitate temperamenti applicatum
 adsit. cf. C. A. Heumannii Politische Philosophus Cap. III. §.
 15. &c. Hac autem omnia non vi extorquenda a pueris, sal-
 tem eavendum, ne coactionem esse intelligent; sed convincendi
 sunt pro captu suo, honestatis, utilitatis & jucunditatis eorum.
 Libertatem enim Creator T. O. M. homini concessit, quam
 in puerili ætate suffocare, a fine Creatoris alienum fore.
 Assuvesciendi itaque discentes erint libere sese determinan-
 di ad bonum sibi obvium: ne coacti, creata contemplari
 eaque ad usum applicare pro molestia & malo reputent,
 A 3 atque

atque sic & doctrinam & docentem fastidire incipient. Alii media non minoris efficacia, utpote rationes, præmia, remotio occasionis aliud agendi, aliaque ejusmodi adhiberi possunt. Notatu de his dignissima sunt verba Celsiss. atque Illustr. Herois & Senat. Regni, Lib. Bar. C.G. LÖWENHIELM in orat. pro Reg. Acad. Scient. habita 1751. Om Landstötsel, p. 49. Jag är och blir altid af den tancken, at vår tids ungdom borde få smak i denna nöjsamma och tillika nyttigaste wetenskapen, och det redan vid Scholor och Gymnasier uti de yngre åren, samt at den borde inplantas i ungdomen utan twång och liksom med lek, at disciplinarne där skulle föras ut på åkter, ångar och skogar at lära känna våra Swenska örter, våra inländska diur, foglar, fiskar och insecter til deras natur och hushållning hwart i sitt släckte; i stället för det at ungdomen ofta misbrukar sådan tid at lära odygder och springa i ras. De iis autem qui a teneris non assuetati sunt Oeconomiae, non potest non valere proverbium Anglorum: *Men seldom plant Trees; till they begin to be wise, that is till the grow Old, and find by Experience the Prudence and Necessity of it.* cf. quæ Evelin lib. c. exempla adducit; & a Petro Bellonio de neglecta stirpium cultura hanc recitat admonitionem: *Agite o adolescentes, ut antequam canicies vobis obrepas, stirpes jam alueritis, qua vobis cum insigni utilitate delectationem etiam afferent. Nam quemadmodum canicies temporis successu vobis insectis sensim obrepit: Sic natura vobis inserviens educabit quod telluri vestra concretis, modo prima initia illi dederitis.* Idem de Palyssis le moyen de devenir riche, quædam notatu digna recitat, quæ proferre non vacat, cf. etiam J. L. Kammeckeri in suo Trädgårdsmann, præfatio.

§. III.

Quandoquidem nemo experientia teste nascitur sapiens, per se patet, si quis sapientiam adquirendo & conservando fines creationis velit implere, accedat ne-cessa est bona eruditio. Neque ullus seipsum educare pos-est, ideas enim & habitum agendi, quæ non possidet, sibi dare nequit. Quod comprobant variorum exempla, qui deficiente aut bona aut omni informatione & educatione, aut in quævis impia inciderunt, aut ferarum naturam induerunt, currentes in sylvis a brutis abrepti. Ut puer Hi-bernicus inter oves vivens, eorum naturam induit. Puer quidam in Saxonia captus, qui viribus, ferocitate & na-tura ursum æquiparabat, aliisque ejusmodi, de quibus fu-nesta accepimus relata. *ad educationem itaque accedat alio-rum sapientum opera*, quæ mentem tenebras expellendo *Theoria*, corpùsque actiones moderando *Praxi* constituat; adeoque *informatio*. A teneris error irrumpit, a teneris quoque veritates implantentur §. II. Veritatum instillatio suppo-nit earundem cognitionem: *Informator itaque veritates discipulis communicandas perfellas sibi habeat*. Oeconomia est scientia ne-cessaria, utilissima & jucundissima & supponit Historiam na-turalem §. I. Oeconomiam & Hist. Nat. a teneris propo-nere multum, imo, necessarium est §. II. Informator dis-cipulos tenet necessariis veritatibus, adeoque Oecono-micis instruere: patet itaque *Informatorem scientia Oecono-mica & His. Nat. debere esse instructum*. Observari meren-tur verba L. J. M. COLUMELLÆ, in præfat. ad P. Si-vin, “*Res rustica, quæ sine dubitatione proxima & quasi consanguine-a sapientia est, tam discenribus quam Magistris, et.*” Quid sit res rustica exponit Cicero l. c. “*Nec vero segetibus solum & pratis & vineis & arbusitis res rustica late sunt, sed hortis etiam atque pomariis, tum pecudum pastu, apum exami-*

examinibus, floram omnium varietate, cet. Ita etiam J. Evelyn scribit: *In ancient and best Times* "such (Men were honoured ane esteemed) whose Studies consisted of the Discourses documents and observations of their Fore-fathers ancient and venerable Persons; who were obliged to instruct their Children of wonderful Things God had done for their Ancestors; Nonne autem magnalia Dei adhuc nobis in qualibet Historia Naturalis & Oeconomia parte sese conspicua præbent? Non tamen Informatori sola Theoria Oeconomica sufficit accedit etiam quodammodo praxis. Fidelis enim Informator sciens exempla magis commovere & docere quam præcepta, ipse lucis instar exemplo suo teneris prætit, sic Siracides Cap. XXXIII:18, & non solum hoc, sed etiam alios ita facientes industriosque in hisce discipulos commonstrat, ut æmulationem excitet. Maximum & non satis ad cineres venerandum exemplum legere licet in Orat. I. c. habita a Sam. Schultze, Om ungdomens uppflyvande i Landtbruk p. 21. Denna Kongl. Academiens höga beskyddare, vår Nådigste Arf-Prints (nu mera vår Allernådigste Konung) har redan på Ekholmssunds Konungsgård, wijs deß ömhet för Rikets upkomst åfven igenom landets bättre häfo. Uppskriften dñver denna Kongsgård, har Hans Kongl. Höghet lämnat til en af Academiens vårdā Ledamöter, hvars diupa insikt i hvarjehanda wetenskaper är nogamt bekant. "Ja, Herrn häller det icke för nedrigt, at sielf se efter, huru hans nådiga wålbehag i detta mål wårkställes. Hwad uppmuntran detta är för allmogen deromkring, kan ej tillfyllest beskrifwas m. m. Neque dubitamus, quin si modo Informator exemplo etiam in his velit esse discipulo, hic majori & efficaciori destitutus exemplo, vestigia ejus premat. Secus facientes & informationi minus profunt & reipublicæ. Sæpe etiam hi studii Oeconomici & Hist. Nat. rudes, discipulos curiosos, naturæ quoddam thesaurum quod admi.

admirantur proferentes, pro laude debita conviciis & frigido adspexit a naturæ & Oeconomia scrutinio terrent: aut si vitiis sint dediti, malis eos corrumptunt exemplis, præjudicia alunt, omnemque benedictionem divinam, quantum in illis est fugant.

§. IV.

Demonstratis rei affectionibus, prono quasi alveo fluit obligatio, quæ cuique lege naturæ injungitur ad eam amplectendam vel minus. Itaque per demonstrata Informator obligatur ad operam æconomia & Hist. Nat. dandam. Obligatio quamvis semper sit efficax, tamen non impedit, quin ad plures attendendo circumstantias, obligacionem efficiamus intensiorem. Consideranda nunc est occasio, quum Informator optimam habet Oeconomia & Hist. Nat. invigilandi. Fatetur Informatores urbi additos, eam non semper, præsertim in re rustica ac variis partibus Historiæ Nat. habuisse occasionem ac illi qui ruri vivunt. In Academicis enim versantes, aliis scientiis incumbere ita fuerunt solliciti, ut supralaudatas ad potiorem partem si non in totum, obliti sunt, cf. Prof. A. Mayer. L. c. p. 3, 4. Constitutis autem a S. Reg. Majestate Professoribus harum scientiarum, optatissimam utique habere occasionem ipissima harum artium principia hauriendi, affirmamus. Atque sic in Urbe Mercaturæ, Artibus Manuariis, Architecturæ Civili, præsertim Horticulturæ, Ruri autem, Agriculturæ, prati-culturæ, silvarum culturæ, Venationibus, piscaturis, metallurgiæ, aliisque contiguas observationes facere possunt. Neque minus Civium numerum, sanitatem, mores, victum & amictum, commoditatem in iis, quæ ad necessitatem vita pertinent (Märingsföld,) conditiones pauperum, ut & coercitionem negligentium, aliaque patriæ seitu necessaria, observare possunt. Adde quoque Informatorem, eum ad recre-

ationem discipulis comitantibus spatiatur, pro vanis confabulationibus, herbarum, mineralium, animalculorumque collectione & examinatione, & ingenia discipolorum alacria, & suum naturalium fasciculum pleniorem efficere posse. Egregie iterum J. Worlidge L. c. “*Besides de Serenity of the Air, which much quickens the Genius, it is most certain, that the Spirits are also thereby recreated and the Intellectual Parts also wonderfully acutest.*

§. V.

Obligatio Informatoris ad Oeconomie & Hist. Nat. culturam, ulterius intenditur pietate in Patriam, qua debet gaudere. Multitudo civium ruditis ingenii, neque ab exteris magni aestimatur, neque Republicæ multum prodest, sed potius ceu onus ingratum, ejus bonis sine retributo fructu uititur; cum e contrario bene educata & Informata in Oeconomicis, etiam ab arrogantibus Sinensibus, pro binis oculis gaudente reputanda est, Civitatique robur firmissimum addit. cf. acta Acad. Scient. pro A:o 1740. p. 333. En Informatoris solertia, quanta efficere potest! *Amor Patriæ* & amulatio exteris eam equiparandi, si in quibusdam deterior illis videatur, a teneris jam excitatur. A tenera enim aetate tunc discens seipsum & quæque vicina cognoscere incipit, totque objecta contemplatu & admiratione digna inter ipsos patriæ fines reperit, ut saltem admiratio exterorum, quæ primus est gradus amoris eorum, si non in totum, saltem ad partem impediatur. Qui autem lynx est foris & talpa domi, certo respectu non incusandus, si ea, quæ videt, amat. Infixo autem amore patriæ, antequam extera animum occupant; amoris quoque est amici salutem promovere. cf. S. Schultze L. c. p. 9. Præterea aliarum quoque scientiarum Oeconomie in Republica cultæ pœnitentib[us] neminem: *sine ea enim persistere non possunt.* Adducam demonstrationis loco verba

verba Prof. Mayer L. c. p. 113. Jag, vågar påstा, at ges
noin detta undervisningssätt, jämval de, som i synnerhet å-
nat sig til studierna, fört rätteligen beredes til fäderneslandets
sanskyldiga nöta och tjenst, ty huru skola de i offentliga ämbe-
ten, i Commerce - Manufactur - Bergs- och andra Collegier,
så väl som i Nådhusen, domstolarne och andra beställningar,
tilfylest givra sin skyldighet, hvareft större delen af deras gi-
romål röter handelen, konster och handtrvärken, etiam alias
Oeconomia parts. *Neque minus elucescit Utilitas Oeconomia
& Hist. Nat. Civitatis, ex tenerima illa cura, quam Ipsa ha-
rum promovendarum gesserunt.* Mittamus exteris & de pa-
tria nostra solummodo obseruemus, quod pulsis in hisce te-
nebris crassis, laudatissima a S. R. Majestate & Ordinibus Re-
gni Instituta edita sunt, colenda Oeconomia ergo. Nam præ-
ter Illustrēm Scientiarum Academiam, quæ ut Mater omnes
Oeconomia deditos filios reputat & sovet, alia quoque
huic Musæ inserviendæ sacratae sunt societates. cf. S. Schultze
L. c. p. 18. Apparer itaque quanta incrementa Respublica
capit manuductione tenerorum ab ejusmodi informatoribus,
qui & doctrina & exemplis Oeconomiam & Hist. Nat. pro-
movent; & neque solum discipuli, sed etiam adjacentes vi-
cini, qui illis, quos intelligentiores se putant, facile cre-
dunt & obedient, occasionem habent addiscendæ Oeconomiae,
atque sic felicitatem publicam cum sua promovere possunt.

§. VI.

AD ultimum neque præteriundam existimaverim obligationem, cuius
ad operam Oeconomia dandam, capax est Informator, desumptam a
proprio ipsius commodo. Orta jam aurora Oeconomia & Hist. Nat.
non est quod dubitemus multos magni nominis & opulentis Viros harum
scientiarum amore captos esse & fieri. Testantur id variis in Oeconomieis
editi libri, qui plerumque ejusmodi Patria fulera agnoscunt auctores. Hi
& alii in Patria nostra cogniti vel minus, qui ipsi vident dignitatem Oeco-
nomie

nomiae & Hist. Naturalis, quique etiam filios suos litteris, quæ non solum ornant, sed quæ præcipue utilitatem summam per totam vitam adferunt, imbutos esse cupiunt, non possunt non desiderare, magni estimare & splendidiori honorare stipendio ejusmodi informatores, qui liberos eorum in hisce scientiis docere volunt & valent. Ut taceam quod informator scientiarum Oeconomicarum peritus, Patronis suis & consilio & ope in plurimis ad Oeconomiam pertinentibus succurrere, corumque favorem multiplici modo emereri queat. Neque parentes aut liberi hoc modo educati, unquam deinde occasionem habebunt conquerendi, multa doceri & disci, tempusque juventutis ad Academias nostras in variis scientiis conteri, quæ in vita communis & civili nullius proflus sunt utilitatis atque usus. Noratu sive digna quæ Nationis Svecicæ decus Consilior. Commercii. & Direct. Mech. C. POLHEM in Actis Ac. Sc. pro A:o 1739. p. 137. dicit: Det stulle intet illa sticka sig, om hvar och en Student late lora sig niggot i deha stycken, hvarmed han kunde icke allenaft gagna sig siffl framdeles, uran vek andra, den tid han wid Conditioner har at hysla, "(och) des förr så Condition. Non raro quoque accidit ejusmodi informatoribus, quod cum discipulis peregrinationes in exoticis facere, corumque Oeconomiam perscrutari queant, atque sic in patriam redudes ad munia subinde illustria majorisque momenti, possint & debeant admitti, cui tum maximum usum adferunt. Et si neque hoc accideret, opera Oeconomicæ Informatorem & quenvis Studiosum tamen nullibi & nullatenus penitebit. Nam lenitati sua consulti motu, quem adhibet ad Naturæ thesauros inquirendos, vitam ceteroquin sedentariam habens; eamque conservare potest vites vegetabilium cognoscens. Præterquam quod in dieta sua turissimam viam eligere & sequi valeat, cf. de Dieta Studiosorum Dissert. C: F. MENNANDER (jani Epilogo nostri reverendissimi) A:o 1735. habita §. I. Tu querncumque etiam per venerit statum, optimas illi hoc cornucopie dapes suppeditat. Præcipue autem si ad Clericatum sele adplicet, & sibi utilitati & auditoribus exemplo esse potest in pervidendis & adplicandis optimis summis Providentia operibus, quæ homini ad sustentationem & usum sunt commissa. Quotidie quoque sic ansa illi suppeditatur, emphaticis similitudinibus concionem suam ornare: premens in his vestigia Salvatoris nostri in secula benedicti Matth. VI: 26, 28. Ibid. XIII 3. &c. a iorumque sacrorum scriptorum.

Ita omnes ejus actiones vergunt

IN GLORIAM TRIADI.

